

Antické tradice v renesanční kultuře

Jak široká je oblast antických tradic v renesanční kultuře? Jaké obory tvůrčí činnosti byly těmito tradicemi zasaženy? Jakými souvisejícími tématy se zabývají naši badatelé? Na tyto otázky se pokusila dát odpověď konference, která přivedla do Olomouce odborníky reprezentující rozmanité disciplíny, předměty bádání i přístupy, aby mohli společně sdílet zájem o řeckou a římskou antiku.

Katedra klasické filologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého se v posledních několika letech zaměřuje na tradice a recepci antické kultury v období renesance a baroka, a to jak v oblasti literatury, tak i výtvarného umění. Orientace zejména na renesanční kulturu přinesla v roce 2012 spoluúčast na významném vědeckém projektu Katedry filozofie FF UP *Centrum pro práci s renesančními texty*, v rámci kterého byla 19. a 20. února 2013 v Olomouci uspořádána konference *Antické tradice v renesanční kultuře*, které se zúčastnilo 27 přednášejících z Čech a Slovenska. Pestrá paleta příspěvků byla rozdělena do několika sekcí; první den, kdy byli účastníci přivítáni v nádherném objektu Kaple Božího těla v Uměleckém centru Univerzity Palackého, byl jakousi ochutnávkou a představil několik referátů z oblasti literární, historické i uměnovědné. Druhý den se konal v prostorách Katedry klasické filologie a ve dvou paralelních sekcích vystoupili účastníci s literárními, uměnovědnými a filozofickými tématy.

Konference byla zahájena sérií literárních příspěvků reflektujících ohlasy antických autorů v renesanční literatuře. PhDr. Jan Janoušek, Ph.D. se věnoval renesančním komentátorům a literárnímu ohlasu Apuleiova díla, doc. Mgr. Irena Radová, Ph.D. poukázala na rezonování Médeieina příběhu v evropské, zejména v anglické renesanční literatuře a doc. Mgr. Jiří Špička, Ph.D. osvětlil příčiny mimořádné oblíbenosti Lúkiana v Itálii od konce 14. století.

V historické sekci zazněly příspěvky olomouckého archeologa PhDr. Josefa Bláhy, který poukázal na některá zajímavá zjištění z terénní archeologické praxe v Olomouci, při jejichž interpretaci narazil na antické reflexe, dále

Mgr. Michala Habaje, Ph.D., který se věnoval problematičkému přijímání Hérodotova díla v renesanci, a PhDr. Ivany Koucké, jejíž referát se zabýval vznikem původně antické mapy *Tabula Peutingeriana* a jejími dalšími osudy od antiky po renesanci.

Odpolední setkání prvního dne bylo vyhrazeno uměnovědným příspěvkům, které otevřela Mgr. Iva Adámková, Ph.D. Zaujala přítomné pojednáním o vztahu mezi textem a obrazem na základě antických popisů označovaných jako *ekfraseis*, přičemž zmínila především Filostrata Staršího a jeho díla *Eikones*. Následoval příspěvek prof. PhDr. Jana Bažanta, CSc., který nás zavedl do renesanční vily Hvězda, protkané bohatou symbolikou odrážející se v půdorysu stavby. Závěrem tohoto dne byl přednesen referát Mgr. Petra Čehovského, Ph.D. *Recepte antických forem v raněrenesanční architektonické skulptuře Moravy*.

Program prvního dne byl zakončen originálním představením barokní opery *Torso* skladatele Tomáše Hanzlíka na libreto Davida Kopeckého z roku 1728 v podání uměleckého souboru Ensemble Damien, který se zaměřuje na interpretaci barokní a minimalistické hudby.

Druhý den konference probíhal ve dvou paralelních sekcích, přičemž v první z nich byly soustředěny příspěvky především s literárními tématy. Mytologická oblast zaujala několik autorů; doc. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt. (*Jason nebo Gedeon jako inspirace pro Řád zlatého rouna?*) poukázal na možné antické reflexe ve středověkých komentářích, Mgr. Erika Brodňanská, Ph.D. hovořila o mytologických odkazech v eposu *Vita divi Pauli Eremitae*, Bc. Petr Kindlmann se zaměřil na obraz Bakcha líčeného např. pomocí pijáckých písní a moralistických kázání.

Další, tematicky velmi rozmanité příspěvky, zasahující i na pole filozofie, byly náplní dalších dvou bloků. Mgr. Marcel Koman (*Konvergenie a divergenie antické římské a renesanční drámy*) se věnoval základním charakteristikám římské palliaty a commedie erudity a zjišťoval míru působení palliaty na eruditu, Mgr. et Mgr. Adriána Koželová, Ph.D. (*Lope de Rueda: Las aceitunas*) podtrhla funkci Ezopových bajek jako inspiračního zdroje, což demonstrovala na díle španělského renesančního dramatika Lopeho da Ruedy, Mgr. Tomáš Havelka, Ph.D. (*Antická tradice jako morální odkaz v české renesanční literatuře*) zdůraznil uplatňování aluzí na antické reálie a citování řeckých a římských klasiků jako klíčové pro pochopení děl některých autorů postil. Mgr. Lucie Storchová, Ph.D. (*Matthaeus Collinus a jeho Specimen laborum. Excerptové a moralizující čtení antických textů v literárním poli pražské univerzity [cca 1550-1610]*) představila způsoby, jimiž nakládali s antickými texty humanističtí učenci působící na pražské univerzitě ve

druhé polovině 16. a na počátku 17. století, Mgr. Iva Lelková, Ph.D. (*Sen jako cesta do vesmíru od antiky na práh novověku: Antické tradice v renesančních a raně novověkých cestách do vesmíru*) se zabývala inspirací, kterou čerpali renesanční a raně novověcí autoři z Plútarcha, Porfyria, Lúkiána, Macrobia a dalších pro své literární a i přírodně-filosofické cesty na Měsíc a do vesmíru a Mgr. Katarína Karabová, Ph.D. (*Comitas, veracitas urbanitasque – tri piliere ľudskej komunikácie a ich modifikácia v novolatinskom písomníctve*) se zaměřila na filologickou analýzu etické rozpravy z roku 1642 pojednávající o ctnostech v lidské komunikaci.

Paralelně probíhala také uměnovědná sekce, kterou zahájila badatelka PhDr. Jana Zapletalová, Ph.D., jež ve svém příspěvku představila populární knihu italského humanisty Cesara Ripy sloužící po celá století jako příručka umělecké tvorby všech malířů, sochařů a dalších umělců. Mgr. Radka Miltoová, Ph.D. se soustředila na vybrané renesanční malířské cykly, jejichž ikonografie vychází z textu Ovidiových Metamorfóz, a zároveň poukázala na vliv ilustrovaných edic Bernarda Salomona a Virgila Solise. Stejný inspirační zdroj se objevil také v referátu Mgr. Ondřeje Jakubce, Ph.D., ve kterém výstižně charakterizoval pozoruhodný ikonografický program unikátně zachované malířské a štukové výzdoby jihočeské vily Kratochvíle u Netolic, který zahrnuje jak „poetické“ náměty, čerpané z Ovidiových Proměn, tak historická exempla, která ilustrují vybrané scény z *Ab urbe condita* Tita Livia. Mgr. Petra Hečková, Ph.D. se věnovala rozšíření motivů all'antica a poukázala na relevanci římských inspiračních zdrojů, PhDr. Barbara Pokorná, Ph.D. připomněla význam objevení fresek, zejména grotesek, Neronova Zlatého domu pro renesanční umělce a Mgr. Pavel Waisser, Ph.D. se zaměřil na vizuální ikonografické programy raného novověku svázané s antickými literárními a divadelními topoi.

Do posledního bloku, nazvaného *Varia*, bylo zařazeno vystoupení PhDr. Kláry Komorové, Ph.D. (*Antické diela v súkromnej knižnici biskupa Zachariáša Mošovského*), která přítomně seznámila s významným uherským humanistickým vzdělavcem, který sesbíral 900svazkovou knihovnu, ve které se nacházely kodexy a tisky z 15.-16. století. Doc. PhDr. Lubor Kysučan, Ph.D. zaujal analýzou literárních postupů barokního latinského spisu olomouckého autora Karla Ferdinanda von Schertza a vyzvedl kulturněhistorický význam díla v kontextu dozrívající víry ve vampyrismus a čarodějnictví v konfrontaci s nastupujícím osvícenstvím. Poslední příspěvek Mgr. Zdeňka Žaluda, Ph.D. pojednával o fysiognomii jako o jedné z divinačních technik, která zůstávala v Evropě ve stínu astrologie a z hlediska církve byla často řazena mezi pověry.

Přestože se klasická filologie v dnešní době může jevit jako jakási výstřednost od reálného života odtržených intelektuálů, konference Antické tradice v renesanční kultuře naopak ukázala, že dědictví reálií antického světa dává mnoha současným humanitním disciplínám nový obsah. Bylo velmi potěšující, že se v Olomouci sešla tak skvělá, pestrá společnost jak renomovaných odborníků, tak mladých badatelů z českých a slovenských univerzit, z jejichž úst zazněly zajímavé a neotřelé příspěvky. Lze s jistotou konstatovat, že tato konference byla přínosná nejen na poli vědy, ale že byla také příjemnou společenskou událostí, příležitostí poznat osobně kolegy a možností navázat nové odborné kontakty.

Barbara Pokorná (Olomouc)